MIROVINSKO I ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZAPOSLENIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Guteša, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:466701

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

MIROVINSKO I ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZAPOSLENIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor: **Student:**

Izv. prof. dr. sc. Ivana Tadić **Ivana Guteša, 4181395**

Split, rujan 2021.

SADRŽAJ:

1 UVOD 4

1.1 Definiranje problema istraživanja 4

1.2 Ciljevi rada 4

1.3 Metode rada 4

1.4 Struktura rada 5

2 MIROVINSKO I ZDRAVSTVENO OSIGURANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ 6

2.1 OPĆA PRAVA ZAPOSLENIKA 6

2.2 MIROVINSKO OSIGURANJE 7

2.2.1 Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje 8

2.2.2 Sustav mirovinskog osiguranja 9

2.2.3 Mirovinski staž 11

2.2.4 Prava iz mirovinskog osiguranja 12

2.2.4.1 Starosna i prijevremena starosna mirovina 12

2.2.4.2 Profesionalna rehabilitacija i invalidska mirovina 12

2.2.4.3 Obiteljska mirovina 13

2.2.5 Određivanje mirovine 14

2.2.5.1 Najniža mirovina 14

2.2.5.2 Najviša mirovina 14

2.2.5.3 Usklađivanje mirovina 15

2.2.5.4 Isplata mirovine 15

2.3 ZDRAVSTVENO OSIGURANJE 15

2.3.1 Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje 16

2.3.2 Obvezno zdravstveno osiguranje 17

2.3.3 Prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja 19

2.3.4 Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju 20

2.3.4.1 Dopunsko zdravstveno osiguranje 20
2.3.4.2 Dodatno zdravstveno osiguranje 20
2.3.4.3 Privatno zdravstveno osiguranje 21
3 ANALIZA OSIGURANIKA MIROVINSKOG I ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA 22
3.1 OSIGURANICI HRVATSKOG ZAVODA ZA MIROVINSKO OSIGURANJE ... 22
3.2 OSIGURANICI HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE 30
4 ZAKLJUČAK 36
SAŽETAK 38
SUMMARY 38
LITERATURA 39
POPIS GRAFIKONA: 41

1 UVOD

1.1 Definiranje problema istraživanja

Mirovinsko i zdravstveno osiguranje zaposlenika u Republici Hrvatskoj obveza je svakog poslodavca i pravo svake zaposlene osobe. Predstavljaju programe socijalnog osiguranja koje poslodavci financiraju plaćanjem posebnih doprinosa na plaće i iz plaća zaposlenih, na taj način osiguravajući zaposlenicima pravo na mirovinu i korištenje zdravstvenih usluga. Mirovinsko osiguranje podrazumijeva naknadu u slučaju starosti, invalidnosti, smrti hranitelja i tjelesnog oštećenja, a dijeli se na obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje te dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Zdravstveno osiguranje podrazumijeva zdravstvenu zaštitu osiguranika, a dijeli se na obvezno i dobrovoljno osiguranje.

1.2 Ciljevi rada

Glavni cilj ovog rada je definiranje prava i obveza koje imaju zaposlenici i poslodavci u Republici Hrvatskoj, a odnose se na mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Daljnji cilj rada je analizirati navedene sustave u Republici Hrvatskoj, posebice podatke koji se odnose na različite skupine osiguranika, tj. korisnika mirovinskog i zdravstvenog osiguranja tijekom promatranog razdoblja te temeljem istih iznijeti relevantne zaključke.

1.3 Metode rada

Metode koje će se koristiti u izradi završnog rada su proučavanje znanstvene i stručne literature koja se odnosi na mirovinsko i zdravstveno osiguranje zaposlenika te analiza mirovinskog i zdravstvenog sustava i njegovih osiguranika na temelju dostupnih statističkih podataka.

1.4 Struktura rada

Rad je podijeljen u četiri dijela.

U prvom, uvodnom dijelu rada, definirat će se problem, ciljevi i metode istraživanja koje će biti korištene u radu.

U drugom dijelu rada obradit će se tema s teorijskog aspekta ponajviše kroz istraživanje dostupne literature o mirovinskom i zdravstvenom osiguranju.

Treći dio rada sadržavat će analizu stanja sustava mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te njihovih korisnika u prethodnim godinama.

U četvrtom dijelu rada iznijet će se zaključak o obrađenoj temi.

2 MIROVINSKO I ZDRAVSTVENO OSIGURANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1 OPĆA PRAVA ZAPOSLENIKA

Upravljanje rizicima jedna je od temeljnih značajki za poslovanje i strateško upravljanje ljudskim resursima nekog poduzeća. Upravljanje rizicima osnova je za provođenje zaštite zaposlenika, a uključuje nekoliko važnih područja. To su zaštita na radu, promicanje svijesti o zdravlju i zdravim navikama, sigurnost radnog mjesta i radnika te spremnost na katastrofu i stvaranje plana oporavka. Svrha upravljanja rizicima je zaštita interesa pojedinca i poduzeća, a ovisi o zemljopisnom faktoru, državnim zakonima, karakteristikama poduzeća, djelatnosti i slično. Zdravstveni i sigurnosni propisi koje provodi neko poduzeće uvelike ovise o zakonima i propisima zemlje u kojoj se poduzeće nalazi. Vodeći se njima poduzeće uređuje svoju sigurnosnu politiku i pravila. Sigurnosnu politiku poduzeća potrebno je prvo definirati, potom educirati nadređene i zaposlene kako bi se ista provodila te na kraju pratiti i mjeriti rezultate (Mathis i Jackson, 2008).

Povlastice koje zaposlene osobe ostvaruju na temelju radnog odnosa razlikuju se prema zemlji u kojoj pojedinac živi i radi. U nekim zemljama, poput SAD-a, povlastice će biti jedan od kriterija radi kojeg zaposlenik odabire nekog poslodavca. Neke od općih povlastica su mirovina i zdravstvena briga. U SAD-u mnoge povlastice osigurava poslodavac, pa tako i plan mirovine i pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu, no financiranje istih je skupo te mnogo ljudi nema ni jedno ni drugo (Mathis i Jackson, 2008). Za razliku od SAD-a europske zemlje imaju zakonom uređene povlastice koje poslodavci moraju osigurati svojim zaposlenicima. Razlikuju se ovisno o državi, no neke povlastice su obvezne u zemljama Europske Unije. Na primjer, zemlje EU moraju svojim zaposlenicama osigurati najmanje 14 tjedana plaćenog rodiljnog dopusta, a neke zemlje nude i rodiljni dopust očevima koji mogu iskoristiti do djetetove osme godine. Osim toga, članice EU osiguravaju svojim zaposlenicima četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora te plaćeno bolovanje (Imsa Search[1]).

U mnogim zemljama mirovinsko i zdravstveno osiguranje su široko dostupni stanovništvu, državno su regulirani, a sredstva za iste država pribavlja od poreza zaposlenika i poslodavaca

[1] Dostupno na: https://www.imsa-search.com/articles/u-s-and-european-employee-benefits-two-radically-different-approaches/

odnosno od doprinosa na plaće i iz plaća (Mathis i Jackson, 2008). Takav je slučaj i u Hrvatskoj, gdje su mirovinsko i zdravstveno osiguranje regulirani socijalnim osiguranjem.

U Republici Hrvatskoj četiri su sustava socijalnog osiguranja i skrbi, a to su mirovinsko i zdravstveno osiguranje, prava za vrijeme nezaposlenosti i socijalna skrb. Svrha navedenih sustava socijalnog osiguranja i skrbi je smanjivanje siromaštva, preraspodjela dohotka, osiguranje za vrijeme bolesti ili starosti te zakonska i institucionalna zaštita slabijih i nemoćnih (Bejaković, 2007, str. 91). Najveće troškove iziskuju mirovinsko (50%) i zdravstveno osiguranje (30%). Sustavi socijalnog osiguranja nisu isti svugdje u svijetu, razlikuju se ovisno o karakteristikama države u kojoj se provode i njenim žiteljima, no danas se temelje na dva osnovna načina: Bismarckov i Beveridgeov model (Bejaković, 2007). Bismarckov model očituje se u obveznom i univerzalnom socijalnom osiguranju temeljenom na načelima solidarnosti i uzajamnosti (Kovač, 2013), a obilježja ovog modela su da se financira doprinosima koji čine dio plaće zaposlenih te ovise o visini plaće (Lončina, 2016). Beveridgeov model financira se iz poreza koje plaćaju svi građani i poduzeća te iz poreza od prodaje roba i usluga (Kovač, 2013). Dakle, uključuje cijelu populaciju, a ne samo zaposlene te se financira od poreznih prihoda (Lončina, 2016).

U daljnjem tekstu obradit će se mirovinsko i zdravstveno osiguranje u Republici Hrvatskoj, kao dva elementa prethodno navedenog sustava socijalnog osiguranja i skrbi, a temeljenog na Bismarckovom modelu.

2.2 MIROVINSKO OSIGURANJE

Mirovinsko osiguranje jedna je od grana socijalnog osiguranja te se smatra osobito važnim dijelom sustava socijalne sigurnosti (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, 2019[2]). U Hrvatskoj je prvi put uvedeno 1870. godine za državne činovnike i podvornike (Bagarić i Marušić, 2003), a obvezno mirovinsko osiguranje za sve zaposlene primjenjuje se od 1922. godine te je jedno od prvih u svijetu (Bejaković, 2007).

Puljiz (2007, str. 164) definira mirovinski sustav kao skup pravnih normi, financijskih i institucionalnih aranžmana kojima se regulira osiguranje od rizika starosti, invalidnosti i gubitka hranitelja, a sastoji se od podsustava na temelju različitih kategorija. Slično

[2] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf

mirovinski sustav definira i Bejaković (2007, str. 92), pri čemu navodi da mirovinsko osiguranje predstavlja naknadu u slučaju starosti, invalidnosti, smrti hranitelja i tjelesnog oštećenja, a odnosi se na sve zaposlene i na neke kategorije nezaposlenih.

Puljiz (2007, str 164) dijeli mirovinske sustave na javne (kojima upravljaju državna tijela) ili privatne (kojima upravljaju privatne financijske institucije). Nadalje, dijeli ih na obvezne (država obvezuje osiguranike na plaćanje doprinosa) ili dobrovoljne, definiranih davanja (mirovine su unaprijed zadane mirovinskom formulom, a država jamči njihovu isplatu) ili ih pak dijeli na one definiranih doprinosa (iznosi mirovina ovise o uplaćenim doprinosima), univerzalne (namijenjene svim građanima), a financiraju se porezima i drugim javnim prihodima ili utemeljene na osiguranju zaposlenih (namijenjeni osiguranicima te od njih ovisnim članovima obitelji), a financiraju se doprinosima zaposlenika i poslodavaca.

Puljiz (2007) navodi kako je osnovna namjena mirovinskog sustava distribucija sredstava kroz čitav život, posebno onda kada osiguranik ne može zarađivati sredstva za život. Mirovine imaju i zadaću štednje koja je značajna i za pojedinca i za društvo. Osim toga, mirovine sudjeluju u održanju solidarnosti u društvu vertikalnom i horizontalnom preraspodjelom odnosno raspodjeljuju se u korist siromašnijim umirovljenicima i onima sa specifičnim životnim okolnostima. Dakle, kad je preraspodjela veća, što podrazumijeva i veću razinu društvene solidarnosti, manje je izražena socijalna nejednakost među umirovljenicima. S obzirom na rastuće starenje društva funkcioniranje bez mirovinskog sustava ne bi bilo moguće (Puljiz, 2007).

2.2.1 Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) javna je ustanova u statusu pravne osobe definirana Zakonom o mirovinskom osiguranju. Posluje samostalno, a predstavlja i zastupa ga ravnatelj. Nadzor nad radom HZMO-a u nadležnosti je ministarstva odgovornog za mirovinski sustav. Radom upravlja Upravno vijeće koje izabire Vlada RH, a odgovornosti i ovlasti definirane su Statutom HZMO-a. U vlasništvu HZMO-a tri su pravne osobe. To su Hrvatsko mirovinsko osiguranje d.o.o. (HMO d.o.o.), Hrvatsko mirovinsko investicijsko

društvo d.o.o. (HMID d.o.o.) i Hrvatsko mirovinsko osiguravajuće društvo (HR MOD d.d.) (HZMO).[3]

Vizija razvoja HZMO-a je izgradnja Zavoda u modernu javnu ustanovu koja građanima jamči zakonito, ažurno i kvalitetno poslovanje, uz korištenje suvremene tehnologije i informatizacije[4].

Misija HZMO-a je provođenje mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti u skladu sa zakonom, u zakonski definiranim rokovima i uz prihvatljiv trošak (HZMO).[5]

Područje djelovanja HZMO-a uključuje provođenje obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, provođenje postupka za ostvarivanje prava na doplatak za djecu i postupka za ostvarivanje prava na nacionalnu naknadu za starije osobe. Osim toga, HZMO omogućuje provedbu međunarodnih ugovora o mirovinskom osiguranju, zakonito ostvarivanje prava osiguranika te pružanje stručne pomoći, provođenje politike razvoja i unapređenja mirovinskog osiguranja te ostale poslove vezane uz prava iz mirovinskog osiguranja (HZMO).[6]

2.2.2 Sustav mirovinskog osiguranja

Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj sastoji se od obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje te dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (Zakon o mirovinskom osiguranju, NN 115/18, čl. 1.). Obvezna osiguranja se popularno nazivaju prvi i drugi stup, dok se dobrovoljno osiguranje naziva trećim stupom (HANFA, 2019[7]).

Prvi stup mirovinskog osiguranja, odnosno stup generacijske solidarnosti, obvezan je za sve pojedince u radnom odnosu, a iz njega se isplaćuju mirovine trenutnim korisnicima prava na mirovinu. Sredstva za isplatu mirovina financiraju se iz doprinosa za mirovinsko osiguranje koje izdvajaju trenutno zaposlene osobe, odnosno u njihovo ime poslodavci te iz državnog

[3] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/o-hzmo-u-210/210
[4] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/misija-i-vizija/596
[5] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/misija-i-vizija/596
[6] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/djelatnost-i-ustrojstvo/36
[7] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf

proračuna (HANFA, 2019[8]). Iznos koji se izdvaja iz plaće osiguranika u svrhu prvog stupa mirovinskog osiguranja je 15% iznosa bruto plaće, a uplaćuje se u Državnu riznicu (Središnji državni portal[9]). Osiguranici obuhvaćeni prvim stupom mirovinskog osiguranja su sve zaposlene i samozaposlene osobe, a osiguranikom postaju prijavom Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje koju vrši poslodavac pri stupanju u radni odnos ili osiguranik osobno u slučaju kada je sam obveznik plaćanja doprinosa. Naplatu doprinosa vrši Porezna uprava koja je u nadležnosti Ministarstva financija (Središnji državni portal[10]).

Drugi stup mirovinskog osiguranja, odnosno osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje, obvezno je osiguranje koje nadzire Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga ili HANFA. Drugim stupom mirovinskog osiguranja upravljaju privatna mirovinska društva te osiguranik sam izabire u koji mirovinski fond želi da poslodavac uplaćuje 5% iznosa njegove bruto plaće (Središnji državni portal[11]). Kako i sam naziv nalaže, uplata u drugi stup je osobna imovina osiguranika koja se kapitalizira, tj. osiguranik od ulaganja u mirovinski fond ostvaruje prinose na uplaćena sredstva (HANFA, 2019[12]). Dakle, za razliku od uplata prema prvom stupu koje osiguranik uplaćuje za druge (za trenutne korisnike mirovina), sredstva koja uplaćuje u drugi stup mirovinskog osiguranja uplaćuje za sebe. Pri ostvarenju prava na mirovinu osiguranik može birati želi li mirovinu samo iz prvog stupa ili iz prvog i drugog stupa (Središnji državni portal[13]). Premda su ušteđena sredstva iz drugog stupa osobna imovina osiguranika, ne može ih podići prije no što ostvari pravo na mirovinu (HANFA[14]).

Treći stup mirovinskog osiguranja, odnosno dobrovoljno osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje, funkcionira slično kao i drugi mirovinski stup, no ovlasti nad njim imaju društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima (Središnji državni portal[15]) u koje pojedinac, ako to želi, uplaćuje proizvoljan iznos, a sam odlučuje i o frekventnosti tih uplata (HANFA, 2019[16]). Sredstva koje pojedinac uštedi trećim stupom može podignuti s najmanje 55 godina starosti (Središnji državni portal[17]).

[8] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf
[9] Dostupno na: : https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212
[10] Ibidem
[11] Ibidem
[12] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf
[13] Dostupno na: : https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212
[14] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/edukacija-i-potro%C5%A1a%C4%8Di/financijska-pismenost/izaberi-budu%C4%87nost/
[15] Dostupno na: : https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212
[16] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf
[17] Dostupno na: : https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212

2.2.3 Mirovinski staž

Prema ZOMO-u (NN 115/18) mirovinski staž skupni je naziv za periode provedene u obveznom mirovinskom osiguranju (osiguranje koje je obvezno za sve zaposlene osobe) i produženom osiguranju (osiguranje za koje se mogu prijaviti osobe kojima je isteklo obvezno osiguranje, u roku od 12 mjeseci) te periode provedene bez osiguranja koja se pod određenim uvjetima priznaju u mirovinski staž (posebni staž). Isti Zakon navodi da u mirovinski staž ulazi ciklus koji je osiguranik proveo u obveznom i produženom mirovinskom osiguranju počevši od navršene 15. godine života. Osiguranicima koji osobno uplaćuju doprinose staž se računa na osnovu uplaćenih doprinosa (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje[18]).

Osim prethodno spomenutih oblika mirovinskog osiguranja (staža zaposlenika), u praksi se nailazi i na pridodani, dodani te beneficirani radni staž. Pridodani staž podrazumijeva određeno vremensko razdoblje koje se dodaje na staž u slučaju kada je pojedinac mlađi od 60. godina starosti, a određuje mu se invalidska ili obiteljska mirovina (HZMO[19]). U slučaju invalidske mirovine pridodani staž započinje danom smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, a u slučaju obiteljske mirovine danom smrti osiguranika (ZOMO, NN 115/18, čl. 32.).

Dodani staž podrazumijeva pribrajanje razdoblja od šest mjeseci roditelju ili posvojitelju koji ostvaruje pravo na mirovinu za svako rođeno ili posvojeno dijete. Dodani staž pribraja se jednom roditelju odnosno onom roditelju ili posvojitelju koji je koristio dodatni rodiljni dopust (ZOMO, NN 115/18, čl. 32.a).

Beneficirani radni staž, odnosno staž osiguranja s povećanim trajanjem, primjenjuje se za određene poslove propisane Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem, a to uključuje poslove koji su štetni za zdravlje i radnu sposobnost pojedinca i poslove za koje je potrebna određena razina fizičke spreme koja se s godinama smanjuje te tako utječe na djelotvornost na poslu. Beneficirani radni staž primjenjuje se i na pojedince, tj. osiguranike kojima je zbog određenih okolnosti otežano ili onemogućeno zapošljavanje ili dugotrajan rad, na primjer osobe s invaliditetom (HZMO[20]).

[18] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/mirovinski-staz/240
[19] Ibidem
[20] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/mirovinski-staz/240

2.2.4 Prava iz mirovinskog osiguranja

2.2.4.1 Starosna i prijevremena starosna mirovina

Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN 115/18, 102/19, čl. 33) pravo na starosnu mirovinu osiguranik stječe sa napunjenih 65 godina starosti i 15 godina mirovinskog staža, no to nije u potpunosti primjenjivo za sve pojedince. Trenutno, u 2021. godini, žene idu u mirovinu nešto ranije, odnosno s navršenih 62 godine i devet mjeseci života i 15 godina staža. U 2030. godini dobna granica za ostvarivanje prava na starosnu imovinu izjednačit će se za oba spola, a do tada se za žene, svake kalendarske godine granica za odlazak u mirovinu povećava za dodatna 3 mjeseca radnog staža (HZMO[21]).

Prijevremena starosna imovina može se ostvariti u trenutku kada osiguranik napuni 60 godina starosti i 35 godina staža (ZOMO, NN 115/18, 102/19, čl. 34.). Pravo na starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika ostvaruje se sa 60 godina starosti i 41 godinu staža u efektivnom trajanju (ZOMO, NN 151/14, 33/15, 115/18, 102/19, čl. 35.). Pravo na odlazak u prijevremenu starosnu imovinu ima i osiguranik koji je izgubio osiguranje zbog stečaja poslodavca te je netom prije ostvarenja uvjeta za odlazak u prijevremenu starosnu imovinu proveo minimalno dvije kontinuirane godine nezaposlen i prijavljen u službi za zapošljavanje (ZOMO, NN 151/14, 33/15, 115/18, čl. 36.). Pojedinci koji iskoriste pravo prijevremene starosne imovine mogu se zaposliti do najviše pola radnog vremena (HZMO[22]).

2.2.4.2 Profesionalna rehabilitacija i invalidska mirovina

Profesionalna rehabilitacija se provodi kako bi se osobe s invaliditetom (invalidi rada) i osobe sa smanjenom radnom sposobnosti osposobile za rad bez narušavanja njihovog trenutnog stanja i preostale radne sposobnosti. Ako kod pojedinca dođe do smanjenja radnih sposobnosti, dok je mlađi od 55 godina starosti, isti stječe obavezno pravo na rehabilitaciju koju provodi Centar za profesionalnu rehabilitaciju. Proces uključuje pripremanje za rad za radno mjesto koje traži istu ili neposredno nižu razinu obrazovanja koju je pojedinac stekao i koju je koristio u prethodnom poslu (ZOMO, NN 115/18, čl. 44. – 47.). Pojedinac koji je upućen na profesionalnu rehabilitaciju ima pravo na naknadu plaće u visini invalidske mirovine za cijelo vrijeme počevši od gubitka dijela radne sposobnosti, pa do pronalaska

[21] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/kako-se-odredjuje-mirovina/188
[22] Ibidem

posla, a najdulje do godine dana od kraja profesionalne rehabilitacije (ZOMO, NN 115/18, čl. 51).

Invalidska mirovina pravo je pojedinca koji je dijelom ili u potpunosti izgubio radnu sposobnost. Ako se radi o ozlijedi na poslu ili profesionalnoj bolesti, pojedinac pravo na invalidsku imovinu stječe neovisno o duljini radnog staža. Ako je do smanjenja sposobnosti došlo izvan posla, a dok je osiguranik mlađi od 65 godina, pravo na invalidsku mirovinu ostvaruje samo ako mu je radni staž dug najmanje trećinu radnog vijeka. Za osobe kojima se smanji radna sposobnost prije 30. ili 35. godine starosti, uvjet radnog staža je jedna ili dvije godine (HANFA, 2019[23]).

Invalid rada koji se nije zaposlio pet godina u kontinuitetu i to do 58. godine starosti, a prethodno se profesionalnom rehabilitacijom osposobio za druge poslove, ima pravo na privremenu invalidsku mirovinu. Također, pravo na privremenu imovinu ima i pojedinac koji se nakon obavljene profesionalne rehabilitacije zaposlio, pa u međuvremenu opet ostao bez posla (ZOMO, NN 151/14, 33/15, čl. 57.).

2.2.4.3 Obiteljska mirovina

Pravo na obiteljsku mirovinu ostvaruje obitelj osiguranika u slučaju njegove smrti. Pravo na mirovinu ostvaruju ako je osiguranik (ZOMO, NN 115/18, čl. 65.):

- ostvario minimalno pet godina staža osiguranja ili minimalno 10 godina mirovinskog staža,
- ispunjavao uvjete dužine mirovinskog staža za stjecanje prava na invalidsku mirovinu,
- bio korisnik neke vrste mirovine,
- bio korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju.

U slučaju kada je smrt osiguranika posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, zanemaruje se duljina mirovinskog staža te obitelj svakako ostvaruje pravo na obiteljsku mirovinu (ZOMO, NN 115/18, čl. 65.).

[23] Dostupno na: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf

2.2.5 Određivanje mirovine

Mirovina se izračunava množenjem osobnih bodova s mirovinskim faktorom i trenutnom vrijednosti mirovine. U iznos mirovine ubraja se i dodatak na mirovinu (ZOMO, NN 120/16, čl. 79.). Osobni bodovi izračunavaju se na način da se aritmetička sredina vrijednosnih bodova pomnoži s ostvarenim mirovinskim stažem i polaznim faktorom. Vrijednosni bodovi dobiju se na način da se u omjer stave plaća i prosjek godišnjih plaća svih zaposlenih u RH u istoj godini, počevši s 1970. godinom, a ne ubrajajući plaću u godini u kojoj se odlazi u mirovinu. Polazni faktor iznosi 1,0 kod većine tipova mirovina te se po potrebi smanjuje, odnosno uvećava za određeni iznos pri ranijem, odnosno kasnijem odlasku u mirovinu od propisane granice od 65 godina starosti. Mirovinski faktor određuje opseg osobnih bodova koji se koristi kod izračuna imovine (HZMO[24]).

2.2.5.1 Najniža mirovina

Pojedincu koji će mirovinu ostvariti isključivo prema ZOMO-u, a mirovina mu je niža od najniže prema dotada skupljenom mirovinskom stažu i plaćama, utvrđuje se najniža mirovina. Utvrđuje se za svaku osiguranikovu godinu staža prema punom iznosu trenutne vrijednosti mirovine (ZOMO, NN 115/18, čl. 90.). Od početka 2021. godine iznosi 69,81 kunu za godinu staža (HZMO[25]).

2.2.5.2 Najviša mirovina

Najviša mirovina dobiva se množenjem osobnih bodova s mirovinskim faktorom i sadašnjom vrijednosti mirovine. Osobni bodovi za ovu svrhu računaju se množenjem mirovinskog staža s 3,8 vrijednosnih bodova i polaznim faktorom (Zakon o najvišoj mirovini, NN 162/98, 82/01, čl. 1. i 2.).

Najviša mirovina na koju pravo imaju hrvatski branitelji iz Domovinskog rata te zastupnici Hrvatskog sabora može biti u maksimalnoj vrijednosti od dvije svote najviše mirovine za 40 godina mirovinskog staža (Zakon o najvišoj mirovini, NN 162/98, 82/01, čl. 1.a).

[24] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/kako-se-odredjuje-mirovina/188
[25] Ibidem

2.2.5.3 Usklađivanje mirovina

Mirovine se u jednoj godini usklađuju od 1. siječnja i od 1. srpnja prema aktualnoj vrijednosti imovine. To je definirani iznos mirovine za jedan osobni bod, a dobije se za svako razdoblje tako da se uskladi po stopi usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine (ZOMO, NN 115/18, NN 120/16, čl. 88. i 94.). Spomenuta se stopa utvrđuje zbrajanjem stopa promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi i stopa promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u RH u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi (HZMO[26]).

2.2.5.4 Isplata mirovine

Mirovine se isplaćuju osiguraniku svaki mjesec i to za prethodni mjesec. Mirovine se mogu isplatiti najviše za godinu dana unatrag, u slučaju da su, zbog određenih osiguranikovih okolnosti, dospjele, a nisu isplaćene. U slučaju smrti osiguranika, neisplaćena dospjela mirovina isplaćuje se obitelji osiguranika na njihov zahtjev (HZMO[27]).

Mirovine se od 2014. godine isplaćuju isključivo preko banke osiguranika, a u rijetkim slučajevima moguća je i dalje dostava mirovine na adresu putem Hrvatske pošte (HZMO[28]).

2.3 ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Najstariji vid zdravstvenog osiguranja utemeljen je 1883. godine u Prusiji kada su strukovni bolesnički fondovi, koji su bili tadašnji vid osiguranja radne snage, prešli pod državnu upravu. U nadolazećim godinama to se proširilo i na neke druge zemlje, a Novi Zeland prvi uvodi opću zdravstvenu zaštitu 30-ih godina 20. stoljeća. Danas, gotovo svaka zemlja na svijetu ima neki svoj oblik zdravstvene zaštite i osiguranja (Bejaković, 2007).

U Hrvatskoj, u sklopu Austro-Ugarske, zdravstveno osiguranje postoji još od kraja 19. stoljeća koje se tada odnosilo na neke skupine zaposlenih, a za opću populaciju postojalo je dobrovoljno osiguranje koje su provodila privatna poduzeća. Poslije Drugog svjetskog rata,

[26] Ibidem
[27] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/isplata-mirovina-672/672
[28] Ibidem

osnovna zdravstvena zaštita je postala državna i jedinstvena u cijeloj zemlji. Dobrovoljno zdravstveno osiguranje uvodi se nakon 1991. godine (Bejaković, 2007).

Zdravstveno osiguranje u RH odgovornost je Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO), a uređeno je Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju, Zakonom o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju i drugim zakonima i propisima vezanim za zdravstvenu zaštitu.

Zdravstveno osiguranje može biti obvezno i dobrovoljno, a oba tipa osiguranja će biti objašnjena u nastavku rada.

2.3.1 Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje ili HZZO javna je ustanova u statusu pravne osobe čija su prava i obveze definirane Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju i Statutom Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, a u nadležnosti je Ministarstva zdravstva. Broj zaposlenih u HZZO-u na posljednji dan 2020. godine bio je 2331 osoba. U 2020. godini bilo je približno 4.161.628 osiguranika obveznog osiguranja te 2.270.101 polica dopunskog osiguranja. Vlada RH imenuje članove Upravnog vijeća koji potom odlučuje i utvrđuje opće akte HZZO-a, a ravnatelj upravlja radom HZZO-a (HZZO[29]).

Vizija HZZO-a podrazumijeva izgradnju zdravstvenog sustava s kvalitetnom svima dostupnom zdravstvenom zaštitom, prema načelu sveobuhvatnosti, dostupnosti i solidarnosti (HZZO[30]).

Misija HZZO-a je sredstva osiguranih osoba utrošiti u kvalitetne i efikasne usluge i programe koji će doprinijeti njihovom zdravlju i produljenju života (HZZO[31]).

HZZO provodi prava koja su definirana Zakonom o obveznom osiguranju i poslove vezane uz ta prava. Neke od dužnosti HZZO-a su provođenje politike razvoja zdravstva iz obveznog osiguranja, poslovi vezani uz provođenje prava osiguranicima na zakonit način te uz potrebnu

[29] Dostupno na: https://hzzo.hr/
[30] Ibidem
[31] Ibidem

pomoć, briga o financijama, davanje prijedloga ministarstvu, utvrđivanje cijena usluga zdravstva, obavljanje nadzora, provođenje istraživanja i slično (ZOZO, čl. 98).

2.3.2 Obvezno zdravstveno osiguranje

Obvezno zdravstveno osiguranje definirano je Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju, a osim toga istim Zakonom definirani su opseg prava na zdravstvenu zaštitu i druga prava i obveze osiguranika i nositelja obveznog zdravstvenog osiguranja (Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, NN 80/13, 137/13, 98/19, čl. 1.).

Obveznim zdravstvenim osiguranjem svim osiguranicima jamče se prava i obveze po načelu uzajamnosti, solidarnosti i jednakosti. Obveznim zdravstvenim osiguranjem utvrđena su i prava pri ozljedama na radu ili profesionalnim bolestima, kao i mjere zdravstvene zaštite zaposlenika i dijagnostičke postupke u slučaju sumnje na profesionalnu bolest (ZOZO, NN 137/13, čl. 3.).

Obveznim zdravstvenim osiguranjem moraju biti osigurani svi stanovnici RH, kao i strani državljani koji u RH imaju prijavljen stalan boravak ili privremeni boravak na osnovi zaposlenja ili vršenja djelatnosti (ZOZO, NN 137/13, čl. 4. i 5.).

Prava i obveze nisu prenosiva na drugog pojedinca osim u slučaju kada su zbog smrti osiguranika novčana primanja dospjela, a nisu isplaćena (ZOZO, NN 137/13, čl. 6.).

Kako je navedeno u Zakonu o zdravstvenom osiguranju (NN 137/13, čl. 7.), obveznim zdravstvenim osiguranjem obvezno moraju biti osigurane:

1. osobe zaposlene kod pravne ili fizičke osobe koja ima sjedište u RH,
2. osobe na dužnostima u državnim tijelima i jedinicama lokalne i regionalne samouprave, u slučaju kad su za to plaćene,
3. osobe koje imaju prijavljeno prebivalište ili stalni boravak u RH, a u radnom odnosu, su u nekoj drugoj zemlji u kojoj nemaju zdravstveno osiguranje,
4. članovi uprave i izvršni direktori trgovačkih društava,
5. osobe na stručnom osposobljavanju za rad,
6. obrtnici, poljoprivrednici, šumari, osobe koje obavljaju profesionalnu djelatnost,
7. poljoprivrednici koji su vlasnici, posjednici, zakupci,

8. poljoprivrednici vlasnici ili članovi OPG-a,
9. svećenici i ostali vjerski službenici,
10. korisnici prava na mirovinu,
11. korisnici prava na profesionalnu rehabilitaciju,
12. korisnici koji primaju mirovinu ili invalidninu od druge zemlje, a imaju prebivalište u RH,
13. osobe koje imaju prebivalište ili stalni boravak u RH,
14. srednjoškolci i redoviti studenti u RH koji su državljani RH ili strani državljani s odobrenim boravkom,
15. srednjoškolci i redoviti studenti u državama EU koji su državljani RH ili strani državljani s odobrenim boravkom,
16. osobe koje nisu više u sustavu redovitog školovanja, a prijavile su se u Zavod u roku od 30 dana,
17. supružnik umrle osigurane osobe koji nije ostvario pravo na obiteljsku mirovinu,
18. korisnici obiteljske invalidnine,
19. hrvatski branitelji,
20. njegovatelji hrvatskih ratnih vojnih invalida,
21. osobe koje služe vojni rok,
22. osobe upućene na obrazovanje ili stručno usavršavanje,
23. osobe upućene na praktični rad,
24. osobe upućene u drugu zemlju radi međunarodne tehničko-prosvjetne i kulturne suradnje,
25. roditelji njegovatelji,
26. obitelj smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja za vrijeme primanja novčane naknade,
27. obitelj smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja nakon prestanka primanja novčane naknade,
28. osobe kojima je sudski oduzeta sloboda, a nalaze se u jedinicama Ministarstva pravosuđa.

Status osiguranika mogu ostvariti i članovi obitelji osigurane osobe odnosno supružnik, djeca te roditelji, unuci, braća i sestre, djedovi i bake koji ne mogu sami živjeti ili raditi i ako su uzdržavani od strane osiguranika. Djeca do 18 godina se također osiguravaju (ZOZO, NN 137/13, čl. 9. i 10.).

2.3.3 Prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja

Prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja podrazumijevaju prava kod ozljede na radu i profesionalne bolesti, pravo na zdravstvenu zaštitu te pravo na novčane naknade (ZOZO, čl. 17.).

Pravo u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti podrazumijeva pravo na specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika provedenu od strane specijalista medicine rada koja obuhvaća liječničke preglede i dijagnostičke postupke kojima se utvrđuje zdravstvena sposobnost za radna mjesta koja imaju posebne uvjete rada, praćenje zdravstvenog stanja radnika na takvim radnim mjestima, praćenje i analizu pobola prema osnovi ozljede na radu i profesionalne bolesti, dijagnostičke postupke kako bi se utvrdila profesionalna bolest, edukaciju vezanu uz zaštitu zdravlja na radu te zdravstvenu zaštitu i novčane naknade (HZZO)[32].

Pravo na zdravstvenu zaštitu podrazumijeva pravo na primarnu, specijalističko-konzilijarnu i bolničku zdravstvenu zaštitu, pravo na lijekove s osnovne i dopunske liste, pravo na dentalna, ortopedska i druga pomagala te pravo na zdravstvenu zaštitu u drugim zemljama (ZOZO, čl. 18.).

Novčane naknade na koje osigurane osobe imaju pravo su naknada plaće u razdoblju privremene nesposobnosti, novčanu naknadu zbog nemogućnosti obavljanja poslova od kojih se ostvaruju primici od kojih se utvrđuje drugi dohodak, naknadu za putne troškove radi korištenja zdravstvene zaštite te naknadu za trošak smještaja roditelja ili skrbnika djeteta na liječenju (ZOZO, čl. 36). U slučaju povrede na radu ili profesionalne bolesti osiguranik može ostvariti naknadu plaće za razdoblje privremene radne nesposobnosti, naknadu za putni trošak tijekom korištenja zdravstvene zaštite te naknadu za trošak pogreba u slučaju smrti osiguranika zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti (ZOZO, čl. 37). Spomenutu naknadu plaće za prva 42 dana osiguranoj osobi plaća poslodavac (ZOZO, čl. 40).

[32] 1. HZZO: Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti, NN 75/2014

2.3.4 Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju

U dobrovoljno zdravstveno osiguranje spadaju dopunsko, dodatno i privatno zdravstveno osiguranje. Dopunsko i dodatno osiguranje ugovaraju se na rok od najmanje jedne godine i spadaju u kategoriju neživotnih osiguranja (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 2. i 3.). Dobrovoljno zdravstveno osiguranje provodi društvo za osiguranje koje ima dozvolu za obavljanje takvih poslova i suglasnost ministra zdravstva (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 8-9).

2.3.4.1 Dopunsko zdravstveno osiguranje

Dopunskim zdravstvenim osiguranjem pokrivaju se troškovi koji nisu u potpunosti pokriveni obveznim osiguranjem, poput dijela troškova određenih zahvata i pregleda koji ne spadaju u primarnu zaštitu, ortopedskih i dentalnih pomagala, lijekova s dopunske liste i slično (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 5, Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, čl. 19-20).

Premiju dopunskog osiguranja određuje osiguravatelj s obzirom na raspon pokrića ugovora o dopunskom osiguranju. Cijenu premije utvrđuje Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Osiguravatelj mora sklopiti ugovor sa svakom osobom koja to želi, a osigurana je obveznim zdravstvenim osiguranjem te za sve korisnike osiguranja osigurati jednaka prava i obveze ovisno o pojedinoj kategoriji (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 14).

Sredstva za dopunsko osiguranje financiraju se iz državnog proračuna za osigurane osobe sa 100% invaliditetom, darivatelje dijelova tijela za medicinske potrebe, darivatelje krvi s određenim brojem davanja, punoljetne redovite učenike i studente (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 14.a) te osigurane osobe s mjesečnim prihodima po članu obitelji manjim od 1600,12 kuna ili 2047,20 kn za samca (HZZO[33]).

2.3.4.2 Dodatno zdravstveno osiguranje

Dodatno zdravstveno osiguranje omogućava osiguranicima veću razinu zaštite i više prava u odnosu na obvezno zdravstveno osiguranje (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju,

[33] Dostupno na: https://dzo.hzzo.hr/

čl. 6). Osiguranik dodatnog zdravstvenog osiguranja može biti samo osiguranik obveznog osiguranja (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 19).

Premija dodatnog osiguranja utvrđuje se s obzirom na opseg pokrića iz ugovora te postojeći rizik, godine, spol, tablice smrtnosti i oboljenja i slično (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 20).

2.3.4.3 Privatno zdravstveno osiguranje

Privatno zdravstveno osiguranje omogućava zdravstvenu zaštitu ljudima koji nemaju obvezu osiguranja prema ZOZO-u i drugim zakonima (Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, čl. 7). Premija se određuje na sličan način kao i kod dodatnog zdravstvenog osiguranja.

3 ANALIZA OSIGURANIKA MIROVINSKOG I ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA

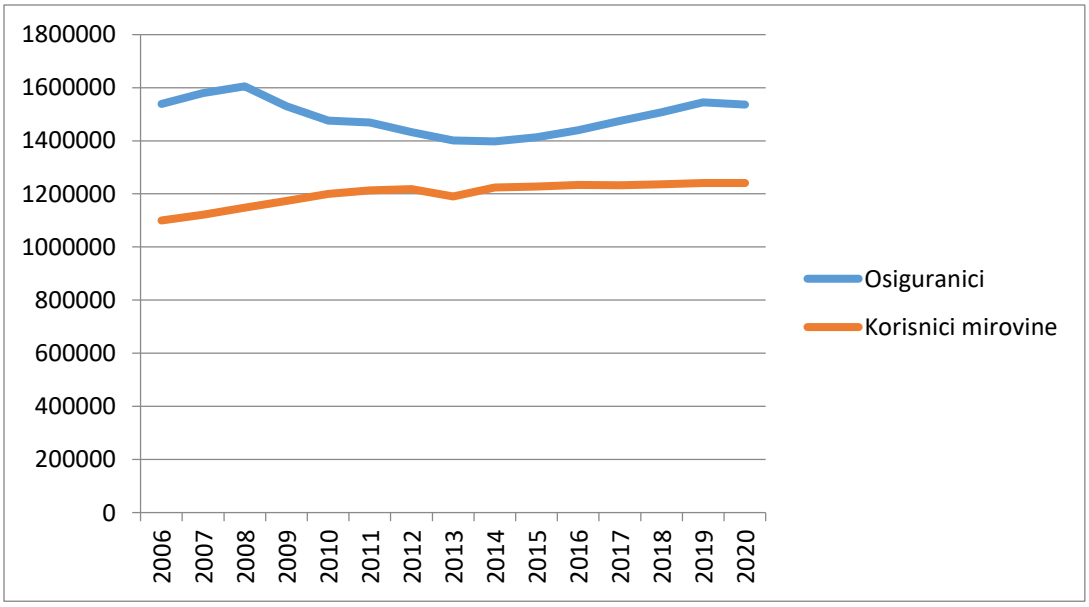
3.1 OSIGURANICI HRVATSKOG ZAVODA ZA MIROVINSKO OSIGURANJE

U devedesetim godinama prošlog stoljeća broj osiguranika mirovinskog sustava opada, no reformom mirovinskog osiguranja iz 1999. godine broj osiguranika počinje rasti te je zabilježen konstantan porast u razdoblju od 2001. do 2008. godine. Potom, u 2008. godini, kao posljedica Svjetske financijske krize broj osiguranika počinje padati. Taj pad traje do kraja 2014. godine. Od 2015. do 2019. godine broj osiguranika ponovno raste, a potom blago pada u 2020. godini, što je posljedica slabljenja gospodarstva uzrokovanog pandemijom COVID-19. Na kraju 2020. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje broji 1 536 300 osiguranika (HZMO, 2021)[34].

Broj korisnika mirovina razlikuje se od broja osiguranika. Broj korisnika mirovina bio je u konstantnom porastu približno za 1-2% od 1999. godine. Od 2006. do 2016. godine broj korisnika mirovina i dalje raste, no sporije nego ranije, a 2017. godine prvi put opada. Potom se ponovno bilježi rast, odnosno u 2018. godini broj korisnika mirovina raste za 0,3% te u 2019. za 0,4%. U 2020. godini broj korisnika mirovina ostao je isti te je registrirano 1 241 085 korisnika mirovina, što čini 80,78% od ukupnog broja osiguranika ili omjer 1 : 1,24 (HZMO, 2021).

Podaci koji se prikazuju u daljnjoj analizi su raspoloživi podaci sa službene stranice HZMO-a, dostupni zaključno s 31. 12. 2020. godine.

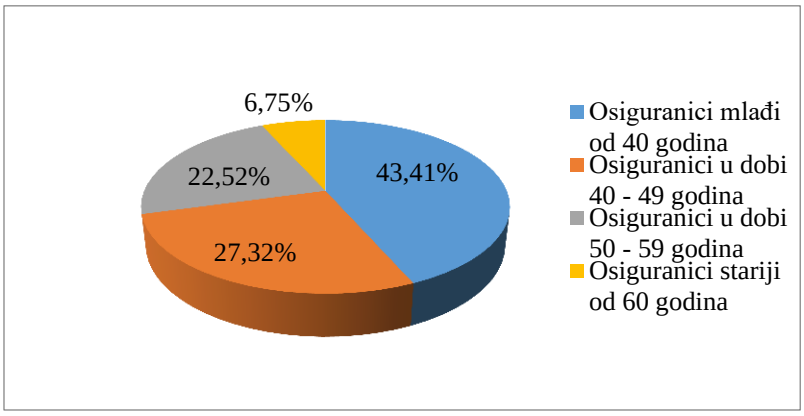
[34] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

Graf 1: Odnos osiguranika i korisnika mirovina

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

Od ukupnog broja osiguranika u 2020. godini, njih 666 898, odnosno 43,41% osiguranika mlađe je od 40 godina, 419 687, odnosno 27,32% osiguranika ima 40 - 49 godina, 345 955 osiguranika ili 22,52% ima 50 - 59 godina te 103 760 osiguranika, odnosno 6,75% ima 60 godina i više. Prema navedenim podacima najviše je osiguranika u 2020. godini ispod 40 godina, a najmanje preko 60 godina (HZMO, 2021).[35]

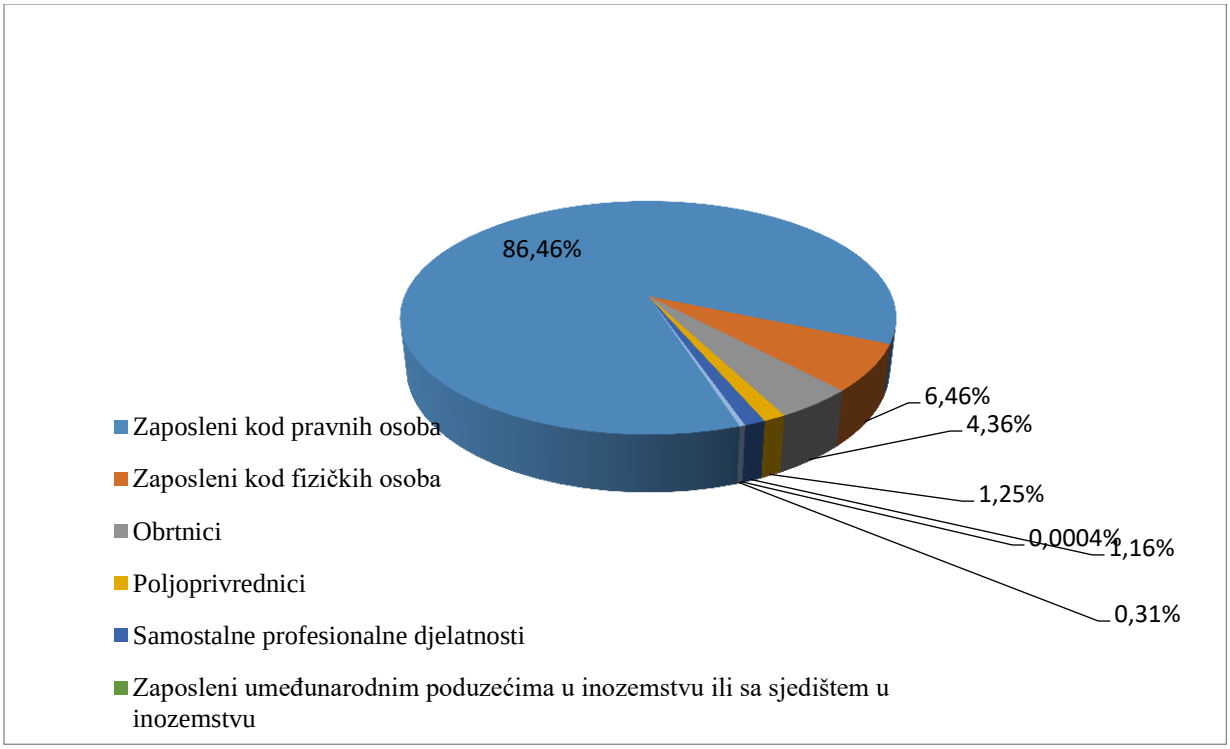

Graf 2: Struktura osiguranika prema dobi na dan 31.12.2020.

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

[35] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

Prema osnovi osiguranja 86,46% osiguranika bilo je zaposleno kod pravnih osoba, a 6,46% kod fizičkih osoba. Nadalje, 4,36% osiguranika su bili obrtnici, 1,25% poljoprivrednici, 1,16% osiguranika obavljalo je samostalnu profesionalnu djelatnost, 0,31% osiguranika bilo je prijavljeno na produženo osiguranje, dok je 0.004% osiguranika bilo evidentirano kao zaposleni u međunarodnim poduzećima u inozemstvu ili u poduzećima sa sjedištem u inozemstvu te je (HZMO, 2021)[36].

Graf 3: Struktura osiguranika prema osnovi osiguranja na dan 31.12.2020.

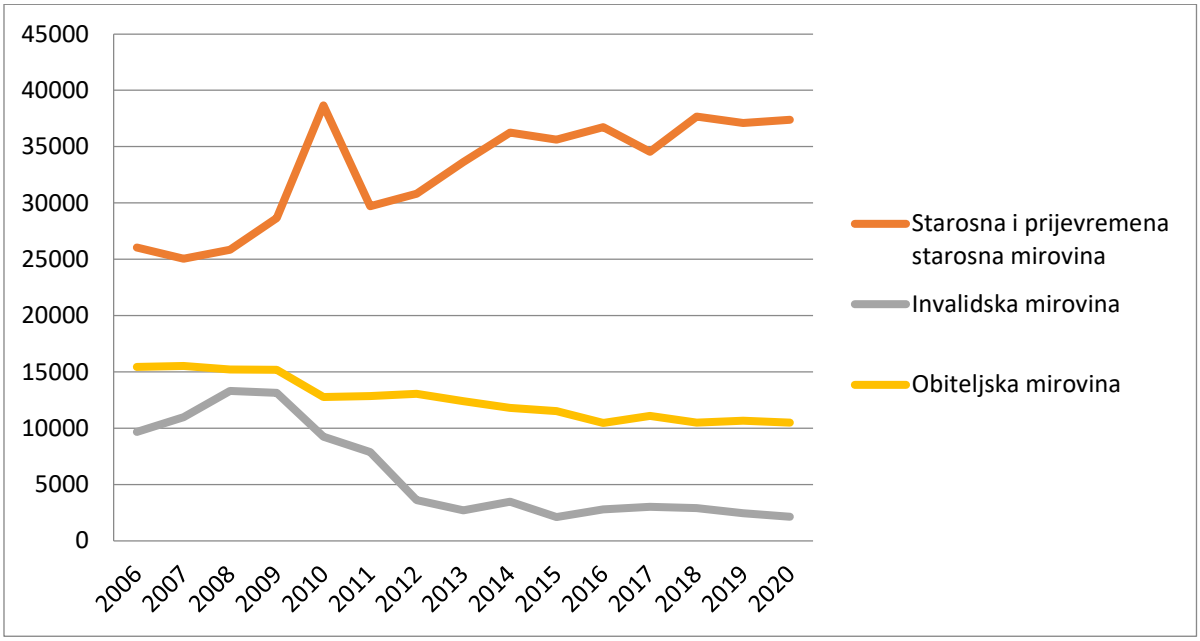
Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

Od 2005. do 2010. godine ubrzano raste broj novih korisnika mirovina nakon prethodnog usporenog rasta od 2000. do 2004. godine. Najveće povećanje broja korisnika mirovina zabilježeno je 2009. godine kao posljedica svjetske financijske krize i rasta broja nezaposlenih te 2010. godine kao posljedica stupanja na snagu strožih odredbi u vezi s prijevremenom starosnom mirovinom. Rastu broja korisnika mirovina doprinosi i to što u posljednje vrijeme

[36] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

u mirovinu odlazi mnogobrojna baby boom generacija[37]. U zadnjih sedam godina rast broja novih korisnika mirovina smanjio se te je stabilniji no ranije (HZMO, 2021).

U 2020. godini zabilježeno je 50 008 novih korisnika mirovina, odnosno njih 0,42% manje nego u 2019. godini kada je zabilježeno 50 220 novih korisnika mirovina. Ukupan broj novih korisnika mirovina može se podijeliti na 37 385 korisnika starosne i prijevremene starosne mirovine, 2 133 korisnika invalidske mirovine te 10 490 korisnika obiteljske mirovine. Broj novih korisnika starosne i prijevremene starosne mirovine u 2020. blago se povećao u odnosu na 2019. godinu za 283 nova korisnika, odnosno za 0,76%. Suprotno tome, u 2020. je bilo 13,08% manje novih korisnika invalidske mirovine, odnosno 321 novi korisnik invalidske mirovine manje nego u 2019. godini. Broj novih korisnika invalidske mirovine počeo se smanjivati nakon 2010. godine zbog strožih kriterija za ocjenu radne sposobnosti. Korisnici obiteljske mirovine povećavali su se do 2006. godine, no zadnjih desetak godina broj novih korisnika obiteljske mirovine opada. Razlog tome je što nekim korisnicima više pogoduje starosna ili prijevremena starosna mirovina od obiteljske mirovine (HZMO, 2021)[38].

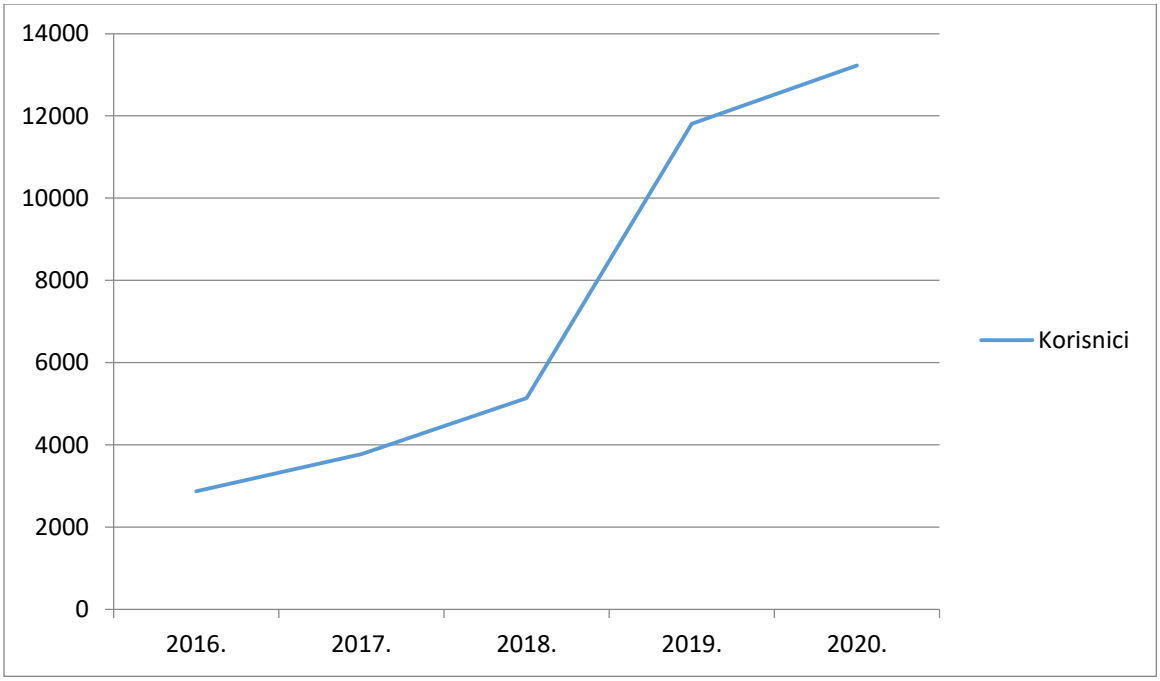

Graf 4: Prikaz novih korisnika starosne i prijevremene starosne, invalidske i obiteljske mirovine u razdoblju 2006. - 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

[37] Rođeni od 1946. do 1964. godine.
[38] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

Od 2019. godine izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju omogućeno je zapošljavanje do pola radnog vremena korisnicima starosne i prijevremene starosne mirovine te korisnicima starosne mirovine koji su to pravo ostvaruju na temelju posebnih propisa o pravima iz mirovinskog osiguranja. Osim toga, ne obustavlja se isplata mirovine korisnicima mirovine koji pravo na mirovinu ostvaruju prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata ili ZOMO-u, a koji se zaposle do pola radnog vremena. Temeljem navedenih izmjena Zakona porastao je broj korisnika mirovina koji rade do pola radnog vremena. Na dan 31.12.2016. godine bilo je 2 874 korisnika mirovine zaposlenih do pola radnog vremena, dok ih je na dan 31.12.2020. evidentirano 13 226, što je povećanje od 360,2%. Od navedenih 13 226 korisnika mirovina zaposlenih do pola radnog vremena na dan 31.12.2020. bilo je 8 381 muškarac, odnosno njih 63,37% i 4 845 žena, odnosno njih 36,63% (HZMO, 2021)[39].

Graf 5: Prikaz rasta korisnika starosne i prijevremene starosne mirovine zaposlenih do pola radnog vremena u razdoblju 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

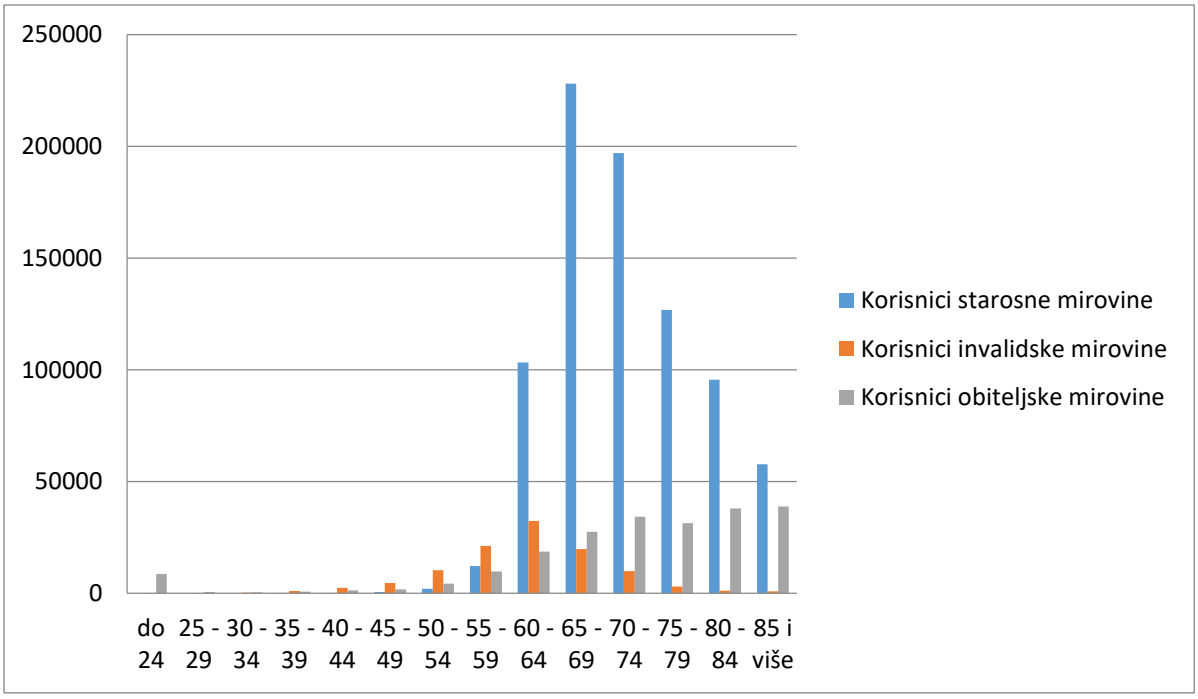
Prosječan mirovinski staž kojeg dosegnu korisnici koji ostvaruju pravo na starosnu mirovinu je 32 godine, a za korisnike prijevremene starosne mirovine on iznosi 36 godina. Ta razlika je rezultat Zakona o mirovinskom osiguranju prema kojem prijevremenu starosnu mirovinu

[39] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

osiguranik može ostvariti sa minimalno 35 godina radnog staža, dok starosnu mirovinu ostvaruje sa 15 godina radnog staža. Kod korisnika invalidske mirovine prosječan staž je 22 godine, a prosječan staž prema kojem je određena obiteljska mirovina je 28 godina. Prosječan staž za sve korisnike mirovine je 31 godina, što je povećanje za jednu godinu u posljednjih 10 godina do kojeg je došlo zbog sve duljeg mirovinskog staža novih korisnika mirovine. Povećava se i udio korisnika s navršenih 40 i više godina mirovinskog staža koji u 2014. godini iznosi 13,57%, a na dan 31.12.2020. godine iznosi 17,72%. Prosječno trajanje korištenja starosne mirovine iznosi 21 godinu i 3 mjeseca, invalidske mirovine 19 godina i 3 mjeseca, a obiteljske mirovine 18 godina i 8 mjeseci (HZMO, 2021).[40]

Prosječna životna dob korisnika mirovina povećava se kao rezultat reforme mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti iz 1999. godine i promjena mirovinskog sustava, kao i povećanja prosječne životne dobi. Prosječna životna dob svih korisnika mirovina u 2020. godini je 71 godina i 8 mjeseci, a najviše korisnika pripada skupini od 65 do 69 godina. Prosječna životna dob korisnika starosne mirovine je 72 godine i 7 mjeseci, invalidske mirovine 61 godina i 10 mjeseci te obiteljske mirovine 72 godine i 10 mjeseci (HZMO, 2021)[41].

[40] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593
[41] Ibidem

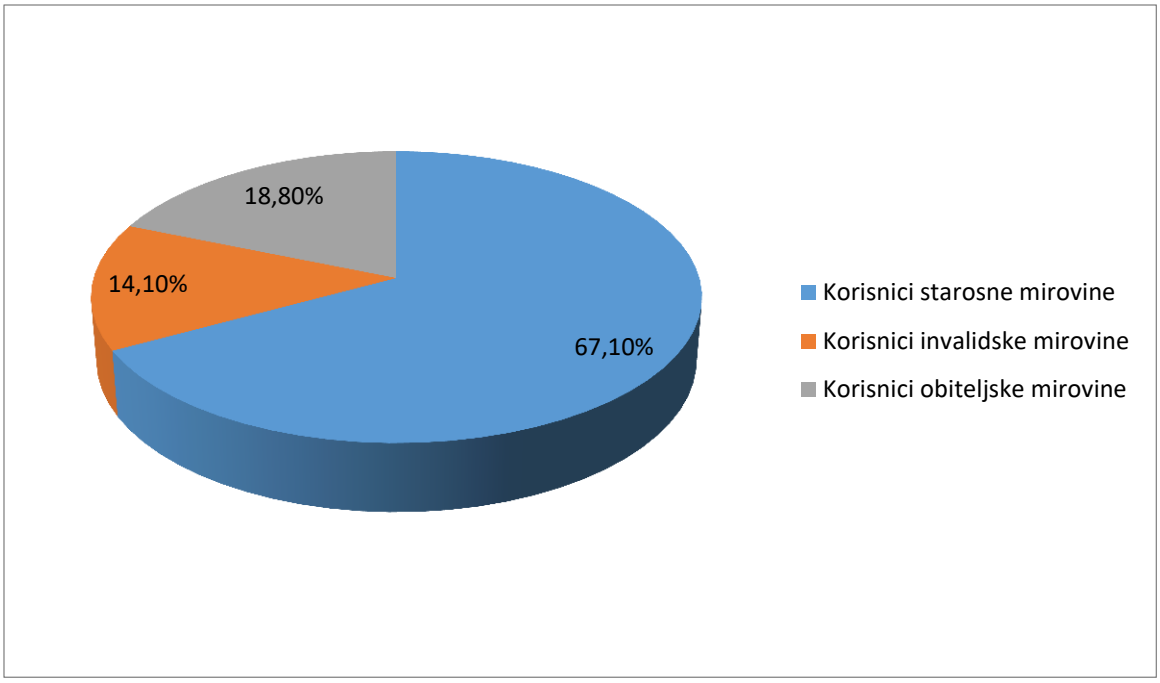

Graf 6: Prikaz strukture korisnika starosne, invalidske i obiteljske mirovine prema dobnim skupinama na dan 31. prosinca 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

Prema vrsti mirovine na dan 31. prosinca 2020. zabilježeno je 832 850, odnosno 67,10% korisnika starosne mirovine, 174 958 ili 14,10% korisnika invalidske mirovine te 233 277 ili 18,80% korisnika obiteljske mirovine. Smanjen je broj korisnika invalidske mirovine, kao i udio istih u ukupnom broju korisnika mirovine u odnosu na prethodnu godinu, što je rezultat prijenosa 84 274 korisnika invalidske mirovine u starosnu zbog navršene životne dobi. Osim toga smanjen je i udio korisnika obiteljske mirovine u ukupnom broju korisnika mirovine (HZMO, 2021)[42].

[42] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

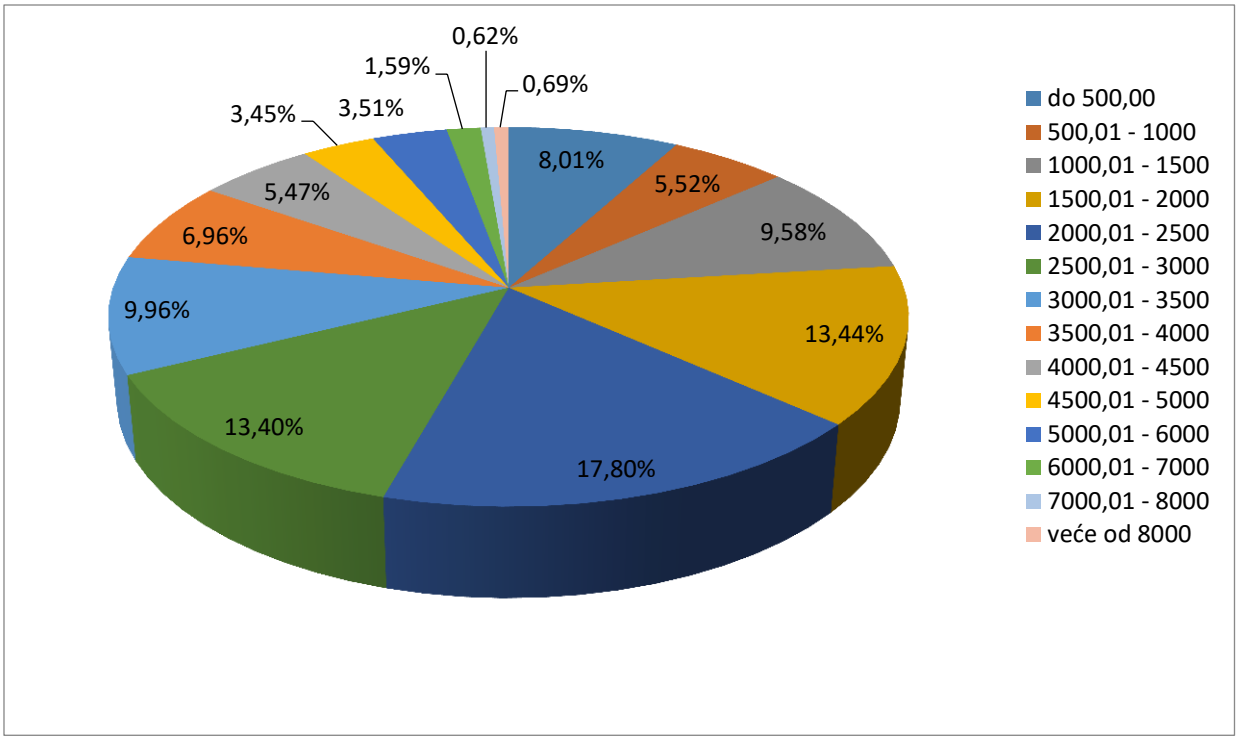
Graf 7: Prikaz strukture korisnika mirovina prema vrstama mirovina na dan 31. prosinca 2020.

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

Prosječna mirovina za prosinac 2020. godine iznosila je 2 566,56 kn, a njezin udio u prosječnoj neto plaći za isti mjesec iznosio je 36,67%. Ako izuzmemo mirovine ostvarene na temelju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, iznosila je 2 878,73 kn odnosno 41,13% prosječne neto plaće. Prosječna starosna mirovina za prosinac 2020. iznosila je 2 755,04 kn ili 39,36% prosječne neto plaće, a prosječna starosna mirovina bez mirovina ostvarenih prema međunarodnim ugovorima iznosila je 3 132,70 kn ili 44,76% prosječne neto plaće. Prosječna invalidska mirovina iznosila je 2 083,63 kn, odnosno 29,77% prosječne neto plaće, a prosječna obiteljska 2 089,18 kn ili 29,85%. Umanjena za mirovine ostvarene temeljem međunarodnih ugovora invalidska mirovina je iznosila 2 177,17 kn ili 31,11% te obiteljska 2 330,71 kn, odnosno 33,30% prosječne neto plaće.

Najviše korisnika, njih 204 221 ili 17,80%, prima mirovinu u iznosu od 2 000 kn do 2 500 kn, a najmanji broj korisnika nalazi se u kategoriji od 7 000 kn do 8 000 kn, njih 7 146 ili 0,62% te u kategoriji 8 000 kn i više, njih 7 909 ili 0,69% (HZMO, 2021)[43].

[43] Dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593

Graf 8: Struktura korisnika mirovina prema svotama mirovina na dan 31. prosinca 2020.

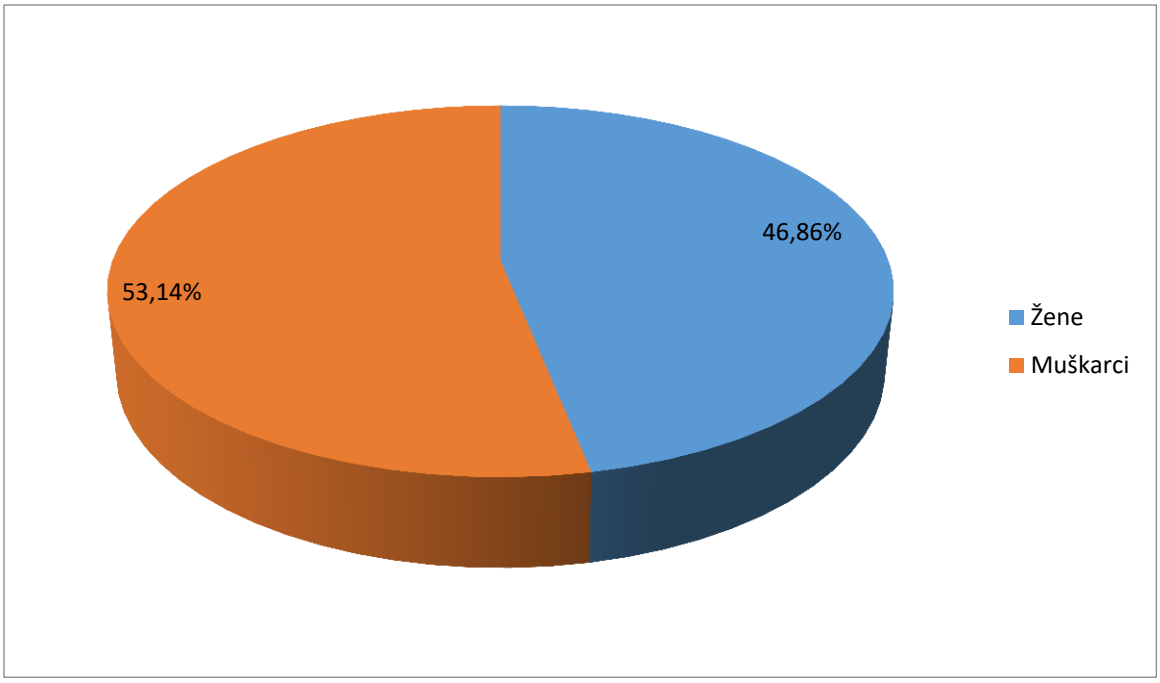
Izvor: Izrada autorice prema podacima HZMO (2021): Izvješće o radu i poslovanju za 2020. godinu

3.2 OSIGURANICI HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

U 2020. godini Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje broji 4 161 628 osiguranika, što predstavlja pad broja osiguranika za 27 030 ili 0,65% u odnosu na prethodnu godinu. Prethodna razdoblja obilježio je trend rasta broja aktivnih osiguranika HZZO-a kao posljedica pozitivnih makroekonomskih kretanja, no u 2020. godini trend se prekida. Uzrok padu broja aktivnih osiguranika je smanjenje gospodarskih aktivnosti uzrokovano pandemijom bolesti COVID-19. Broj aktivnih osiguranika HZZO-a je tako manji za 1,51% u odnosu na prethodnu 2019. godinu, tj. zabilježeno je 24 119 zaposlenih manje (HZZO, 2021[44]).

U ukupnom broju aktivnih osiguranika 738 087 ili 46,86% je žena te 837 105 odnosno 53,14% je muškaraca (HZZO, 2021)[45].

[44]Dostupno na: https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202020.g.pdf
[45] Ibidem

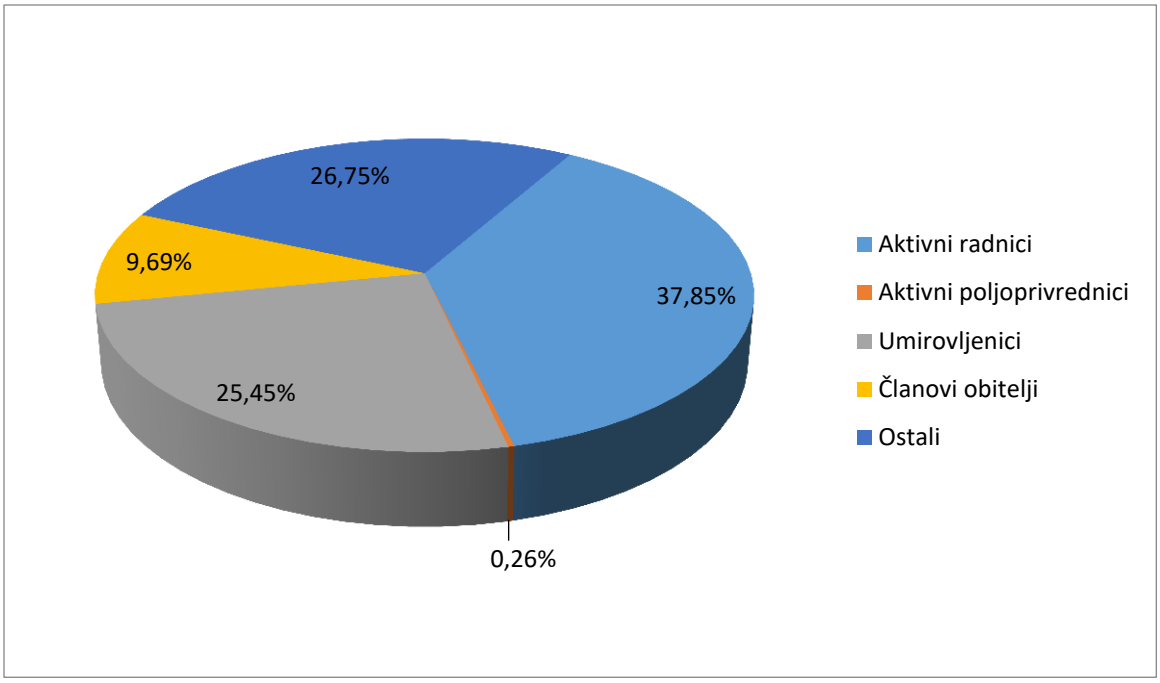

Graf 9: Struktura aktivnih osiguranika zdravstvenog osiguranja prema spolu u 2020. godini

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZZO (2021): Izvješće o poslovanju HZZO-a za 2020. godinu

Prema osnovi osiguranja strukturu osiguranika zdravstvenog osiguranja čine aktivni radnici, aktivni poljoprivrednici, umirovljenici, članovi obitelji te ostali osiguranici koji prava iz osiguranja ostvaruju po različitim osnovama poput nezaposlenih osoba, djece, učenika srednjih škola i redovitih studenata, INO osiguranika-umirovljenika, osoba nesposobnih za samostalan život i rad, itd. U 2020. godini u ukupnom broju osiguranika bilo je 1 575 192 aktivnih radnika (37,85%), 10 746 aktivnih poljoprivrednika (0,26%), 1 058 945 umirovljenika (25,45%), 403 423 članova obitelji (9,69%) te 1 113 322 ostalih osiguranika (26,75%). (HZZO,2021).[46]

[46] Ibidem

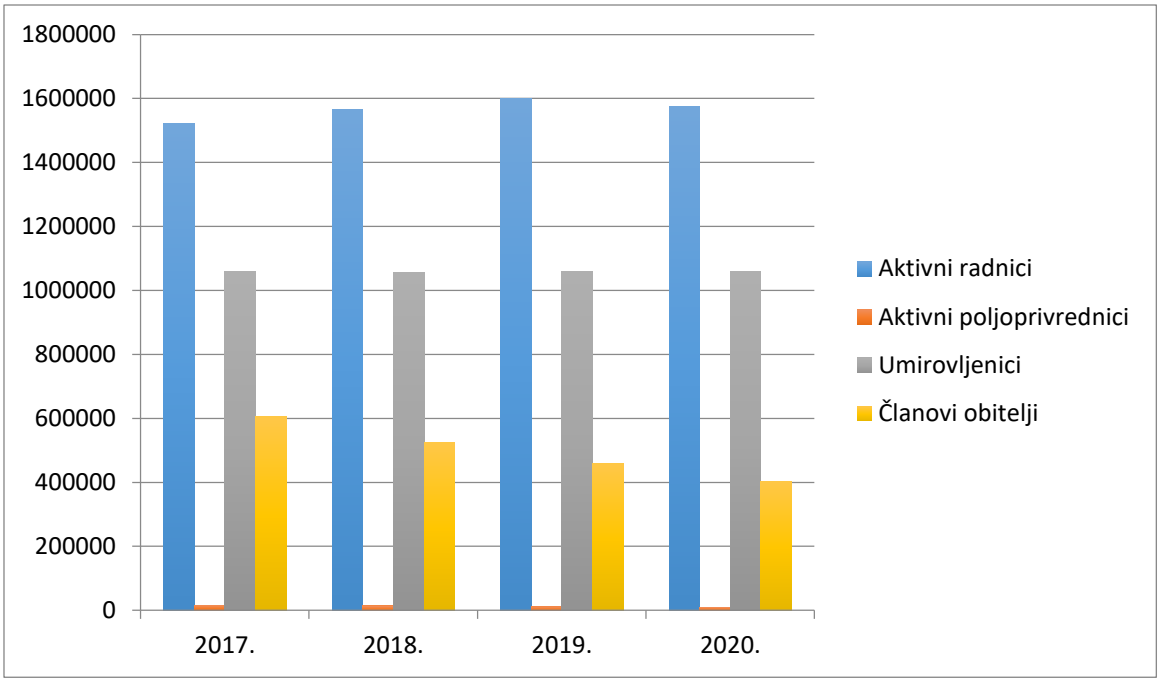

Graf 10: Struktura osiguranika prema osnovi osiguranja u 2020. godini

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZZO (2021): Izvješće o poslovanju HZZO-a za 2020. godinu

U razdoblju od 2017. do 2020. godine primjećuje se kako broj aktivnih radnika postupno raste sve do 2020. godine, kada opada zbog prethodno navedenih promjena u gospodarstvu. U kategoriji aktivni poljoprivrednici vidljiv je trend opadanja već malog broja navedenih osiguranika, dok je broj umirovljenika stabilan iz godine u godinu. Osiguranici članovi obitelji konstantno opadaju, a ostali osiguranici imaju najveći porast udjela kao posljedicu većeg broja nezaposlenih (HZZO,2021)[47].

[47]Dostupno na: https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202020.g.pdf

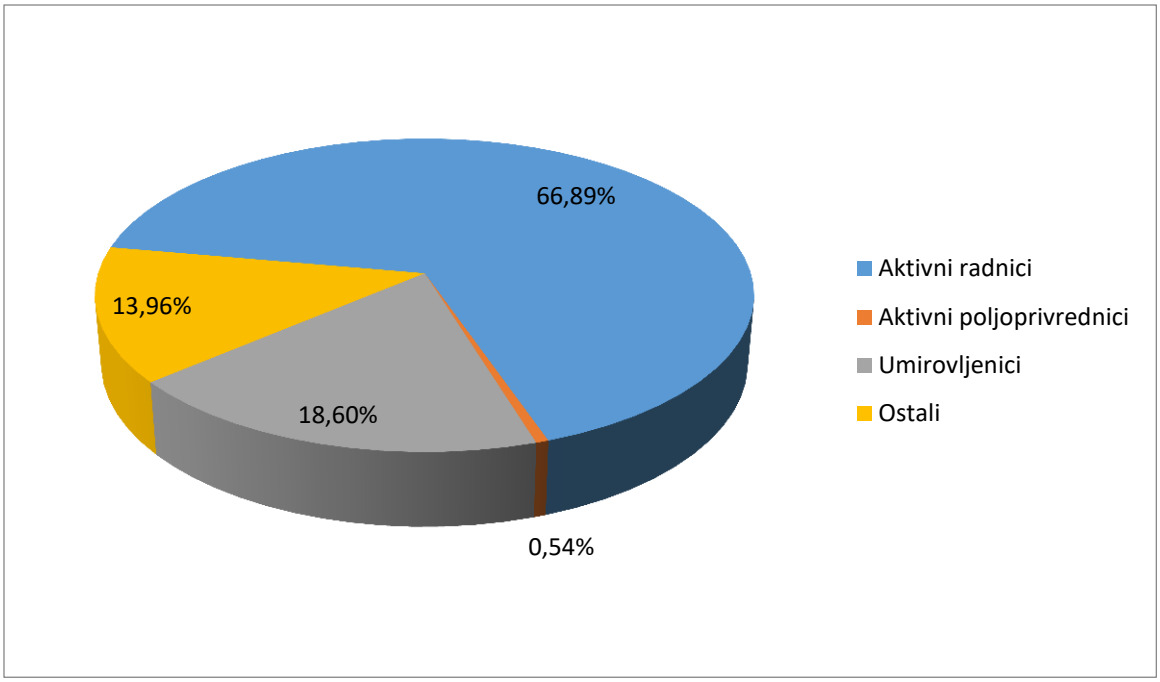

Graf 11: Osiguranici zdravstvenog osiguranja prema osnovi osiguranja u razdoblju 2017. - 2020.

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZZO (2021): Izvješće o poslovanju HZZO-a za 2020. godinu

U ukupnom broju osiguranika 90,31% osiguranika su nositelji osiguranja, odnosno 3 758 205 osiguranika, a članovi obitelji čine 9,69% ili 403 423 osiguranika. Struktura osiguranika članova obitelji sačinjena je od 269 859 osiguranika koji su članovi obitelji aktivnih radnika, što čini 17,13% aktivnih radnika, potom 75 054 članova obitelji umirovljenika, što čini 7,09% umirovljenika, 2 195 članova obitelji aktivnih poljoprivrednika, što čini 20,43% aktivnih poljoprivrednika te 56 315 članova obitelji ostalih osiguranika, što čini 5,06% ostalih. Na sljedećem grafu prikazana je struktura članova obitelji s udjelom u ukupnom broju osiguranika članova obitelji (HZZO,2021)[48].

[48]Dostupno na: https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202020.g.pdf

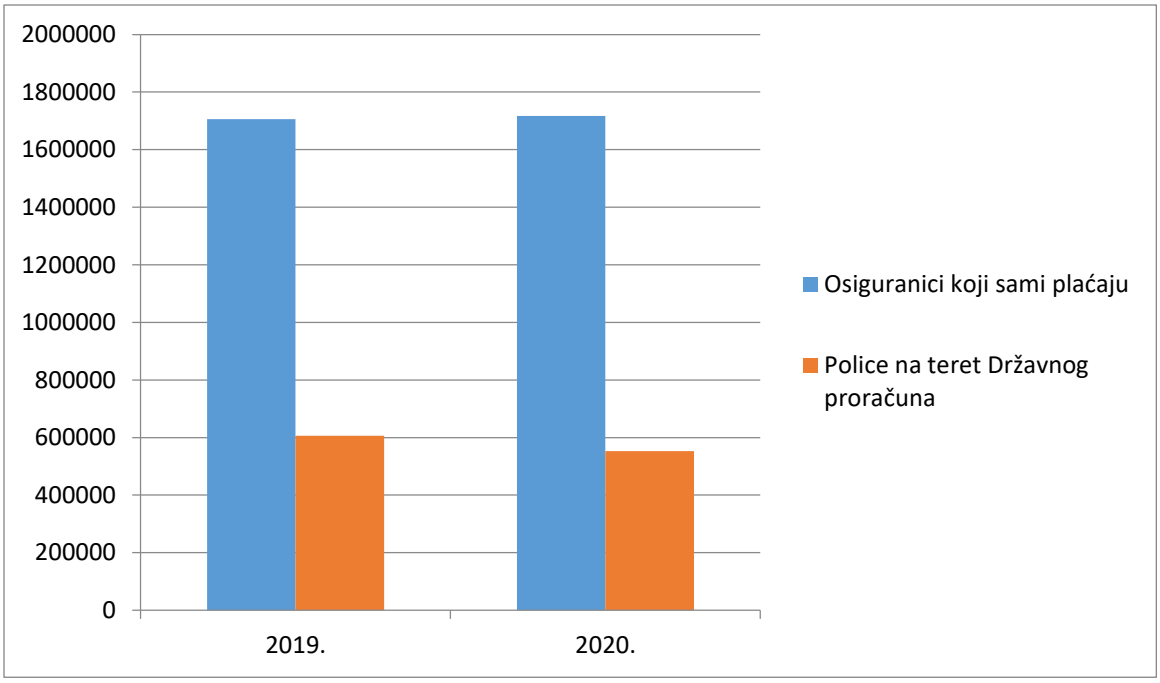

Graf 12: Struktura osiguranika članova obitelji prema nositelju osiguranja u 2020. godini

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZZO (2021): Izvješće o poslovanju HZZO-a za 2020. godinu

U 2020. godini smanjen je broj zaključenih polica dopunskog osiguranja u odnosu na prethodnu godinu. U 2019. godini ugovoreno je 2 448 346 polica dopunskog osiguranja, dok je u 2020. godini bilo 2 382 580 ugovorenih polica što je 65 766, odnosno 2,69% manje. Od ukupnog broja ugovorenih polica u 2020. godini 594 614 osiguranika je ostvarilo policu na teret Državnog proračuna, a preostalih 1 781 569 samostalno financira policu dopunskog osiguranja. Važećih polica na dan 31. prosinca 2020. godine bilo je 2 270 101, od čega 1 717 488 osiguranika samostalno financira policu, a 552 613 osiguranika ima policu na teret Državnog proračuna. Posljednjih godina uočen je trend smanjenja osiguranika dopunskog osiguranja na teret Državnog proračuna te povećanja broja osiguranika koji samostalno financiraju policu. Tako je u 2019. godini bilo 606 346 polica na teret Državnog proračuna te 1 705 614 polica osiguranika koji sami plaćaju (HZZO,2021)[49].

[49]Dostupno na: https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202020.g.pdf

Graf 13: Usporedba ugovorenih polica dopunskog osiguranja 2019. i 2020. godine prema vrsti financiranja

Izvor: Izrada autorice prema podacima HZZO (2021): Izvješće o poslovanju HZZO-a za 2020. godinu

4 ZAKLJUČAK

Socijalno osiguranje u Republici Hrvatskoj dijeli se na četiri sustava od kojih su za većinu građana najvažniji mirovinski i zdravstveni sustav.

Mirovinski sustav predstavlja za osiguranike naknadu u slučajevima kada oni prestaju biti radno sposobni, odnosno u slučaju starosti, invalidnosti, smrti hranitelja i tjelesnog oštećenja, a osnovna mu je svrha raspodjela novčanih sredstava kroz cijeli život. Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj u nadležnosti je Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Dijeli se na tri stupa. Prvi stup predstavlja obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti koje je obvezno za sve pojedince u radnom odnosu te služi za isplatu mirovina trenutnim korisnicima, a za njega osiguranik izdvaja 15% iznosa bruto plaće. Drugi stup predstavlja obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje za kojega se izdvaja 5% iznosa bruto plaće privatnim mirovinskim društvima. Treći stup predstavlja dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje za kojeg pojedinac sam odlučuje želi li i koliko često u njega uplaćivati. Mirovinskim osiguranjem uređena su prava na starosnu, prijevremenu starosnu, invalidsku i obiteljsku mirovinu te profesionalnu rehabilitaciju.

Zdravstveni sustav dijeli se na obvezno i dobrovoljno osiguranje, a u nadležnosti je Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Obvezno zdravstveno osiguranje jamči se svim stanovnicima Republike Hrvatske, kao i stranim državljanima koji imaju prijavljen boravak u RH na temelju zaposlenja. Obvezno zdravstveno osiguranje uključuje prava u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti, pravo na zdravstvenu zaštitu te pravo na novčane naknade. Dobrovoljno zdravstveno osiguranje dijeli se na dopunsko, dodatno i privatno zdravstveno osiguranje. Dopunsko osiguranje pokriva troškove zahvata, pomagala i lijekova koji nisu pokriveni obveznim osiguranjem. Dodatno zdravstveno osiguranje omogućava još veću razinu zaštite u odnosu na dopunsko. Privatno zdravstveno osiguranje namijenjeno je ljudima koji nemaju zakonsku obvezu osiguranja.

Analizom osiguranika mirovinskog osiguranja uočava se konstantan priljev korisnika svake godine od kojih je sve više starijih korisnika odnosno korisnika koji koriste starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu, što je dovelo do povećanja prosječnog mirovinskog staža za jednu godinu. Prosječna mirovina je niska – više od polovice osiguranika prima mirovinu do 2 500 kn, što ne iznenađuje s obzirom da korisnici mirovina čine više od trećine ukupnog

stanovništva Republike Hrvatske, odnosno sve je manje radno aktivnog stanovništva iz čijih se plaća mirovine i financiraju.

Mirovinskom sustavu su prijeko potrebne promjene. Starenjem stanovništva, odnosno gubitkom radno aktivnog stanovništva sustav se neće moći dugoročno sam financirati, a prostora za smanjenje mirovina u Republici Hrvatskoj zaista nema. Podaci o visini mirovina i broju osiguranika koji s istom moraju preživljavati poražavajući su, a velik broj prijevremenih odlazaka u starosnu mirovinu ne ide u prilog.

Analiza osiguranika zdravstvenog osiguranja pokazuje sličnu situaciju. U 2020. godini opada udio aktivnih radnika, koji najvećim dijelom financiraju zdravstveni sustav, u ukupnom broju osiguranika, a primjećuje se rast osiguranika koji su osigurani po drugim osnovama, što je posljedica rasta nezaposlenih te konstantan velik udio umirovljenika. Također, negativan trend opadanja zaključenih polica dopunskog osiguranja ne ide u prilog zdravstvenom sustavu, no pozitivno je što je sve veći udio osiguranika koji samim financiraju policu dopunskog osiguranja.

Velik problem zdravstvenog sustava je nerazmjer danog i primljenog. Zdravstveno osiguranje se vodi načelima koja podrazumijevaju da bi svi njegovi korisnici trebali imati jednak pristup zdravstvu, no u praksi to baš i nije tako. Od velike geografske udaljenosti, do nedostatne infrastrukture, bolničke opreme te specijalista – zdravstveni sustav jednak je za sve samo po iznosima koji se za njega izdvajaju. I ovdje se nadovezuje problem financiranja koji nije održiv s obzirom da radno aktivno stanovništvo financira sve osiguranike, a istih je sve manje.

Iz priloženih podataka može se zaključiti da mirovinski i zdravstveni sustav imaju pozitivnih pomaka, no najveći problem oba sustava u Republici Hrvatskoj je manjak aktivnog radnog stanovništva, što je posljedica starenja stanovništva te iseljavanja iz RH. I mirovinski i zdravstveni sustav zahtijevaju velike promjene kako bi se prilagodili takvim uvjetima.

SAŽETAK

Mirovinski i zdravstveni sustav dio su sustava socijalnog osiguranja Republike Hrvatske. Mirovinsko osiguranje podrazumijeva naknadu u slučaju starosti, invalidnosti, smrti hranitelja i tjelesnog oštećenja, a dijeli se na obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje te dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Mirovinsko osiguranje trenutno broji ukupno 1 536 300 osiguranika. Zdravstveno osiguranje podrazumijeva zdravstvenu zaštitu osiguranika, a dijeli se na obvezno i dobrovoljno osiguranje koje uključuje dopunsko, dodatno i privatno osiguranje. Zdravstveno osiguranje trenutno broji 4 161 628 osiguranika.

Ključne riječi: mirovinsko osiguranje, zdravstveno osiguranje

SUMMARY

The pension and health care systems are parts of the social security system of the Republic of Croatia. Pension insurance includes compensation in case of old age, disability, death of a guardian and bodily injury, and can be recognised as mandatory pension insurance based on generational solidarity, mandatory pension insurance based on individual capitalized savings and voluntary pension insurance based on individual capitalized savings. Pension insurance currently has a total of 1 536 300 insured persons. Health insurance includes health care of the insured, and is recognised as compulsory and voluntary insurance, which includes supplementary, additional and private health insurance. Health insurance currently has 4 161 628 insured persons.

Key words: pension insurance, health insurance

LITERATURA:

1. Bejaković, P. (2007): Sustavi socijalnog osiguranja i skrbi. U: Ott, K., ur., Javne financije u Hrvatskoj. Zagreb: Institut za javne financije, str. 91-99.
2. Kovač, N. (2013): Financiranje zdravstva – situacija u Hrvatskoj. Ekonomski vjesnik, XXVI (2), str. 551-562.
3. Lončina, L. (2016): Sustav socijalne skrbi u RH. Završni rad. Sveučilište u Splitu: Ekonomski fakultet.
4. Marušić, Lj. i Bagarić, N. (2004): Pristup socijalnim pravima u Hrvatskoj: mirovinsko osiguranje. Revija za socijalnu politiku, 11(1), str. 39-61. URL: https://doi.org/10.3935/rsp.v11i1.67 [pristup: 9.4.2021.]
5. Mathis, R. L. i Jackson, J. H. (2008): Human Resource Management, Twelfth Edition. Mason: Thomson South-Western.
6. Puljiz, V. (2007): Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive. Revija za socijalnu politiku, 14(2), str. 163-192. URL: http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/698 [pristup: 9.4.2021.]

OSTALI IZVORI:

1. Dopunsko zdravstveno osiguranje. URL: https://dzo.hzzo.hr/ [pristup: 11.4.2021.]
2. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2019) Mirovinski sustav. Zagreb: HANFA. URL: https://www.hanfa.hr/media/4135/za-web-mirovinski-sustav-2019-2.pdf [pristup: 9.4.2021.]
3. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. Izaberi budućnost: obvezni mirovinski i drugi fondovi. URL: https://www.hanfa.hr/edukacija-i-potro%C5%A1a%C4%8Di/financijska-pismenost/izaberi-budu%C4%87nost/ [pristup: 11.4.2021.]
4. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2021). Izvješće o radu i poslovanju Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2020. Zagreb: HZMO. URL: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/Upravno-vijece/UV_2021/5-sjednica-UV-08-06-2021/1-Izvjesce-o-radu-i-poslovanju-HZMO-a-za-2020.pdf?vel=43244593 [pristup: 18.6.2021.]
5. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Djelatnost i ustrojstvo. URL: https://www.mirovinsko.hr/hr/djelatnost-i-ustrojstvo/36 [pristup: 20.6.2020.]

6. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Isplata mirovina. URL: https://www.mirovinsko.hr/hr/isplata-mirovina-672/672 [pristup: 10.4.2021.]
7. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Kako se određuje mirovina? URL: https://www.mirovinsko.hr/hr/kako-se-odredjuje-mirovina/188 [pristup: 10.4.2021.]
8. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Mirovinski staž. URL: https://www.mirovinsko.hr/hr/mirovinski-staz/240 [pristup: 10.4.2021.]
9. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Misija i vizija. URL: https://www.mirovinsko.hr/hr/misija-i-vizija/596 [pristup: 20.6.2021.]
10. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. O HZMO-u. URL: https://www.mirovinsko.hr/hr/o-hzmo-u-210/210 [pristup: 20.6.2021.]
11. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (2021). Izvješće o poslovanju Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2020. godinu. Zagreb: HZZO. URL: https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202020.g.pdf [pristup: 14.8.2021.]
12. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti, NN 75/2014, na snazi od 27.11.2013.
13. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. URL: https://hzzo.hr/ [pristup: 11.4.2021.]
14. Imsa Search. U.S. and European Employee Benefits: Two Radically Different Approaches. URL: https://www.imsa-search.com/articles/u-s-and-european-employee-benefits-two-radically-different-approaches/ [pristup 25.5.2021.]
15. Središnji državni portal. Sustav mirovinskog osiguranja. URL: https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212 [pristup 10.4.2021.]
16. Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, pročišćeni tekst zakona, NN 85/06, 150/08, 71/10, 53/20, na snazi od 1.5.2020.
17. Zakon o mirovinskom osiguranju, pročišćeni tekst zakona, NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, na snazi od 1.1.2020.
18. Zakon o najvišoj mirovini, NN 162/98, 82/01, na snazi od 1.10.2001.
19. Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, pročišćeni tekst zakona, NN 80/13, 137/13, 98/19, na snazi od 1.1.2020.

POPIS GRAFIKONA:

Graf 1: Odnos osiguranika i korisnika mirovina 23
Graf 2: Struktura osiguranika prema dobi na dan 31.12.2020. 23
Graf 3: Struktura osiguranika prema osnovi osiguranja na dan 31.12.2020. 24
Graf 4: Prikaz novih korisnika starosne i prijevremene starosne, invalidske i obiteljske mirovine u razdoblju 2006. - 2020. godine 25
Graf 5: Prikaz rasta korisnika starosne i prijevremene starosne mirovine zapolsenih do pola radnog vremena u razdoblju 2016. do 2020. godine 26
Graf 6: Prikaz strukture korisnika starosne, invalidske i obiteljske mirovine prema dobnim skupinama na dan 31. prosinca 2020. godine 28
Graf 7: Prikaz strukture korisnika mirovina prma vrstama mirovina na dan 31. prosinca 2020. 29
Graf 8: Struktura korisnika mirovina prema svotama mirovina na dan 31. prosinca 2020. 30
Graf 9: Struktura aktivnih osiguranika zdravstvenog osiguranja prema spolu u 2020. godini. 31
Graf 10: Struktura osiguranika prema osnovi osiguranja u 2020. godini 32
Graf 11: Osiguranici zdravstvenog osiguranja prema osnovi osiguranja u razdoblju 2017. - 2020. 33
Graf 12: Struktura osiguranika članova obitelji prema nositelju osiguranja u 2020. godini… 34
Graf 13: Usporedba ugovorenih polica dopunskog osiguranja 2019. i 2020. godine prema vrsti financiranja 35